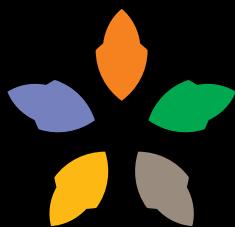
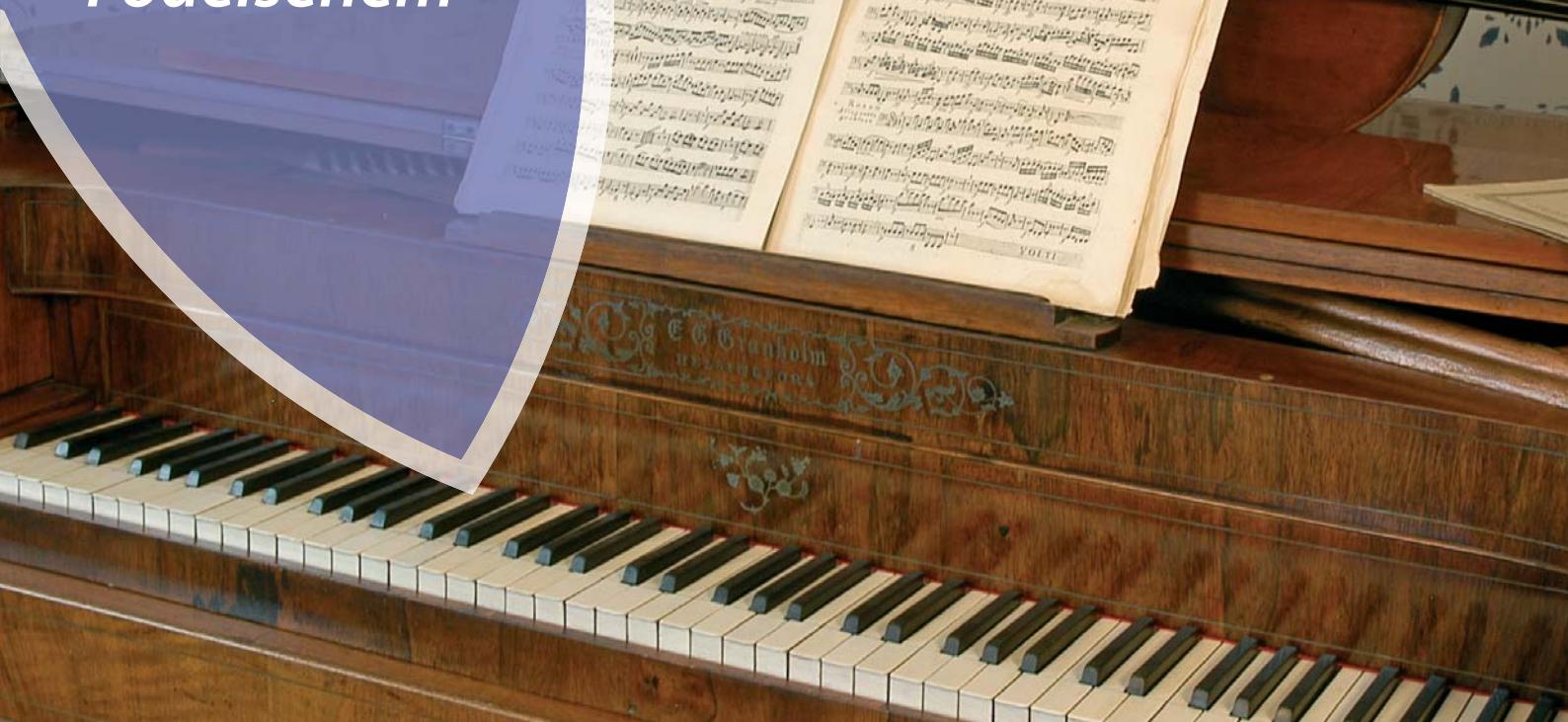

*Sibeliuksen
syntymäkoti*

*Sibelius
Födelsehem*

HÄMEENLINNAN KAUPUNGIN HISTORIALLINEN MUSEO
TAVASTEHUS STADS HISTORISKA MUSEUM

Hämeenlinna noin vuonna 1897,
näkymä kirkontornista itään.

Tavastehus ungefär år 1897,
vy från kyrktornet österut.

HÄMEENLINNA 1860–1880 -LUVULLA

Jean Sibeliuksen lapsuudenajan Hämeenlinna oli hyvin pieni kaupunki. Tällä asui vain hieman yli 3 000 asukasta. Väkiluku kuitenkin kasvoi koko ajan ja Sibeliuksen koulun päättämisen vuonna kaupungissa asui vähän yli 4 000 henkeä. Kaupungin rakennukset olivat valtaosin yksikerroksisia puutaloja, ja kaupunkikuva leimasi tietty tyylillinen yhtäläisyys, empiretyyli, joka tosin vähitellen rikkoutui rakennuksia uudistettaessa ja uusrenessanssityylisten koristeiden vallatessa niiden julkisivuja.

Kaupungissa oli sen vähäiseen kokoon nähden suhteellisen runsaasti säätyleisiä ja virkamiehiä. Hämeenlinnahan oli läänin pääkaupunki ja tänne oli sijoittunut kouluja. Yleisesti kaupunkia voisi luonnehtia pikkuporvarilliseksi. Virkamiehet ja säätyleiset vetivät kaupunkiin sivistynytä huvitoimintaa ja järjestivät erilaisia musiikkilaisuuksia, konsertteja ja ns. soirée-iltamia. Kaupunkilaisille olivat avuksi esiintyjien saamisessa myös tuon ajan oloissa erinomaiset kulkuyhteydet. Hämeenlinnan ulottui rautatie.

Hämeenlinna kaupungin puistosta eli Parkista kuvattuna 1800-luvun lopulla.

Tavastehus från stadens park, fotograferat i slutet av 1800-talet.

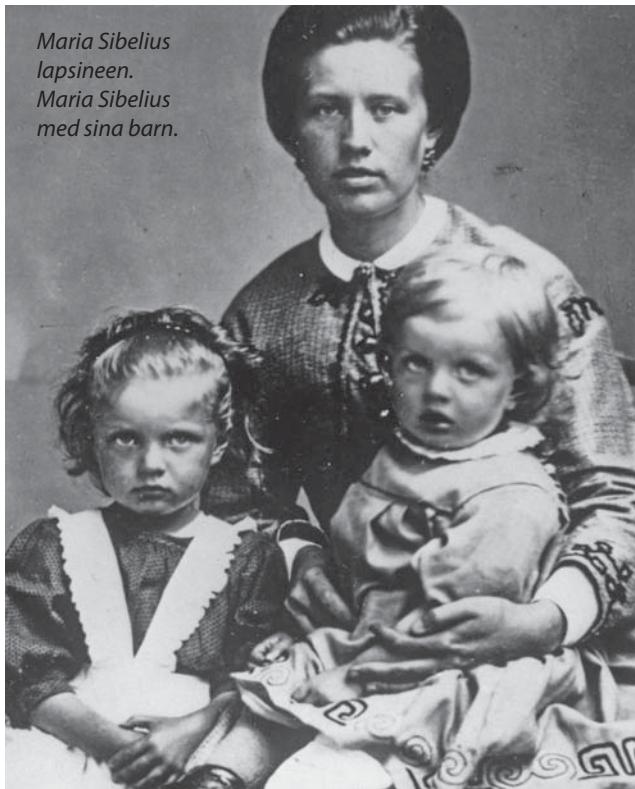
TAVASTEHUS PÅ 1860–1880 -TALET

Under Jean Sibelius barndomsår, var Tavastehus en mycket liten stad. Staden hade då endast drygt 3 000 invånare. Befolkningen ökade dock hela tiden så, att då Sibelius gick ut skolan, bodde där redan litet över 4 000 invånare. Stadens byggnader var till största delen envåningshus av trä, och stadsbilden hade en viss stilfärgad enhetlighet, empiren, som dock så småningom blev splittrad då byggnaderna förnyades och dekorationer i nyrenässansstil sattes upp på fasaderna.

Staden hade, i förhållande till sin ringa storlek, tämligen många ståndspersoner och tjänstemän. Tavastehus var ju länet huvudstad och här fanns många skolor. Man kunde säga, att staden var småborgerlig. Tjänstemännen och ståndspersonerna lockade mera kultiverad rekreativitet till staden och de ordnade musiktillställningar av olika slag, konserter och soarer. De för tiden utomordentliga trafikförbindelserna (järnvägen till Tavastehus), var även till stor hjälp då man skaffade artister till tillställningarna.

JEAN SIBELIUKSEN VANHEMMAT JA LAPSUUS HÄMEENLINNASSA

Johan Julius Christian (Jean, perheen piirissä Janne) Sibelius syntyi Hämeenlinnassa 8.12.1865 kaupunginlääkäri Christian Gustaf Sibeliuksen ja tämän vaimon Maria Charlotta o.s. Borgin toisena lapsena. Tuon ajan lehtitietojen mukaan päivä oli kylmä mutta lumeton, peräti -17°C . Pari vuotta aiemmin oli syntynyt vanhempi sisar Linda Maria. Perhe asui vuokralla talossa, jonka ensin omisti apteekkari Robert Örnström ja vuodesta 1865 apteekkari Julius Åkerman. Vaikka perhe ei ollut varakas, se kuului tuttavuus- ja sukulaissuhteiltaan kaupungin säätyleisiin ja sivistyneistöön.

*Polvella pikku Johan eli Janne, äidin vieressä Linda.
Lilla Johan d.v.s. Janne i famnen, Linda bredvid modern.*

Jean Sibeliuksen ollessa alle kolmevuotias ns. suurten nälkävuosien aikaan riehunut pilkkukuume sai uhrikseen isä Christian Gustaf Sibeliuksen, mitä seurasi perhesurun lisäksi taloudellinen katastrofi. Perhe teki konkurssin, sillä kaupunginlääkäri-isän huonosti hoidetut raha-asiat olivat nostaneet velat ylivoimaisiksi. Isän kuoleman jälkeen syntyi perheen kolmas lapsi Christian. Maria Sibelius muutti lapsineen äitinsä leskiruustinna Katarina Juliana Borgin omistamaan taloon Prykiläntielle, nykyisen Palokunnankadun varrelle, jossa myös hänen naimattomat sisaruksensa asuivat. Jean Sibeliuksen asuminen syntymäkodin talossa jäi siis varsin lyhytaikaiseksi.

Vuonna 1871 ruustinna Borg muutti ensin Residenssikadun, nykyisen Hallituskadun varrelle, sitten Kasarmikadulle ja vuodesta 1874 lähtien Borgit ja Sibeliukset asuivat Läntisellä Linnankadulla, nykyisellä Sibeliuksenkadulla vastapäätä puistoja, missä nykyisin on nuorta Sibeliusta esittävä patsas.

Jean Sibeliuksen isän suku oli itäiseltä Uudeltamaalta ja Loviisanasta, mutta sen jäseniä asui myös Turussa. Perhe oli vauras, ja musikaalisuutta oli esiintynyt monessa polvessa. Jean Sibeliuksen äidinäiti oli kotoisin Pohjanmaalta ja äidinäiti, ruustinna Katarina Juliana Borg o.s. Haartman, Hämeestä Sääksmäeltä. Leskeksi jäätyään hän asettui Hämeenlinnaan asumaan. Myös Katarina Borgin Haartman-suku oli musikaalinen.

Jean Sibelius kävi koulunsa Hämeenlinnassa, ensin ruotsin- ja sitten suomenkielisessä valmistavassa koulussa, sen jälkeen suomalaisessa Normaalilyseossa. Hämeenlinna olikin Sibeliukselle nimenomaan koulukaupunki. Hämeenlinnan Normaalilyseossa oli vahva musiikin harrastus, oppilailla oli mm. August Ringvall -nimisen koulutoverin perustama orkesteri, johon Jean Sibelius veljineen kuului. Opettajina oli säveltäjiä ja musiikinharrastajia. Sibeliuksen lapset musivoivat kaikki, Janne soitti viulua, Linda pianoa ja Christian (Kitti) selloa. Myös Jannen sävellysharrastus alkoi. Sibelius muisesti myöhemmin säveltäneensä jo vuosien 1875–76 aikana. Kirjeissään poika kertoi säveltämisestä ensimmäisen kerran 1880-luvun alkupuolella. Vuonna 1885 Jean Sibelius valmistui Normaalilyseosta ja muutti Helsinkiin opiskelemaan. Maria ja Linda muuttivat samaan talouteen, ja pikkuveli Christian seurasi heitä saatuaan koulunsa päätökseen. Isoäiti jäi asumaan Hämeenlinnaan.

Hämeenlinnassa toiminut tarkka-ampujien sotilassoittokunta.
Skarpskyttarnas musikkår som fungerade i Tavastehus.

Janne 12-vuotiaana.
Janne som 12-åring.

JEAN SIBELIUS FÖRÄLDRAR OCH BARNDOM I TAVASTEHUS

Johan Julius Christian (Jean, av familjen kallad Janne) Sibelius föddes i Tavastehus 8.12.1865, som andra barn till stadsläkaren Christian Gustaf Sibelius och dennes hustru Maria Charlotta, f. Borg. Enligt dåtida dagstidningar, var dagen kall, men utan snö. Temperaturen var hela -17°C . Den äldre systern Linda Maria, hade fötts ett par år tidigare. Familjen hyrde ett hus som först ägdes av apotekaren Robert Örnström och

fr.o.m. 1865 av apotekaren Julius Åkerman, dvs. i den nuvarande museibyggnaden. Fastän familjen inte var förmögen, hörde den till stadsstånd och intelligentia tack vare sin bekantskapskrets och släkt.

Då Jean Sibelius inte ännu hade fyllt tre år, härjade en fläcktyfusepidemi i Finland under de s.k. stora hungeråren. Fadern Christian Gustaf Sibelius föll offer för epidemin. Detta förde med sig, förutom en stor sorg, också en ekonomisk katastrof för familjen. Familjen gick i konkurs då stadsläkarfadernas missköpta finanser gjorde skulderna övermäktiga. Efter faderns död föddes familjens tredje barn, sonen Christian. Maria Sibelius flyttade, tillsammans med sina barn, till ett hus på Prykikatu (nuvarande Palokunnankatu), som ägdes av hennes mor, änkeprostinnan Katarina Juliana Borg. I samma hus bodde även Maria Sibelius ogifta syskon. Jean Sibelius hann alltså inte bo så väldigt länge i sitt födelsehem.

År 1871 flyttade prostinnan Borg först till Residenssikatut, nuvarande Hallituskatu och sedan till Kasarmikatu. Från år 1874 bodde familjerna Borg och Sibelius på Läntinen Linankatu, nuvarande Sibeliuksenkatu, mittemot parken där statyn av den unga Sibelius nuförtiden finns.

Jean Sibelius faders släkt kom från östra Nyland och Lovisa, men det bodde även medlemmar av släkten i Åbo. Familjen var förmögen och musicalitet hade förekommit i många generationer. Jean Sibelius morfars hem var i Österbotten och mormodern, prostinnan Katarina Juliana Borg, f. Haartman, kom från Sääksmäki i Tavastland. Efter att ha blivit änka, bosatte sig Katarina Borg i Tavastehus. Även Katarina Borg Haartmans släkt var musicaliska.

Jean Sibelius gick i skola i Tavastehus, först i en svenska-språkig och sedan i en finskspråkig förberedande skola. Där efter gick han i det finska normallyceet (Normaalilyseo). För Sibelius är Tavastehus framför allt hans skolstad. I Tavastehus finska normallyceum fanns ett stort intresse för musik. Eleverna hade bl.a. en orkester, som grundades av skolkamraten August Ringvall. Jean Sibelius och hans bror hörde till orkestern. Lärarna var kompositörer och musikentusiaster.

Linda, Janne ja Christian vuonna 1877.

Linda, Janne och Christian år 1877.

Kuva Hallituskadusta. Syntymäkoti on kadun vasemmalla laidalla kaksikerroksisen rakennuksen edessä.
Bild från Hallituskatu. Födelsehemmet är på vänstra sidan av gatan, framför byggnaden i två våningar.

Alla barnen Sibelius musicerade. Janne spelade violin, Linda piano och Christian (Kitti) spelade cello. Janne började även sitt tonsättningsarbete i detta skede. Sibelius minnes senare att han komponerat redan år 1875–76. I sina brev berättar han första gången om tonsättning i början på 1880-talet. År 1885 dimitterades Jean Sibelius från normallyceet och han flyttade till Helsingfors för att studera. Modern Maria och systern Linda flyttade in med Jean, och yngre brodern Christian följde dem då han gått ut skolan. Mormor stannade kvar i Tavastehus.

Sisarustrio soittamassa Loviisan Kyppyläkasinholla.
Syskontrion spelar vid Lovisa Badhuskasino.

Ainola

MYÖHEMPIÄ VAIHEITA

Pian muuton jälkeen Janne otti taiteilijanimen Jean, jota jo hänen vuonna 1864 kuollut setänsä, merikapteeni Johan Sibelius, oli matkoillaan käyttänyt. Lainopilliset opinnot yliopistossa tyrehtyivät pian, mutta samaan aikaan alkanut opiskelu Helsingin musiikkiopistossa (nyk. Sibelius-Akatemia) sujui menestyksellä. Sävellysopinnot jatkuivat Berliinissä ja Wienissä vuosina 1889–1891.

Jean avioitui tunnetun kulttuuriperheen tyttären Aino Järnefeltin kanssa vuonna 1892. Sibeliukset asuivat seuraavina vuosina pääasiassa Helsingissä eri vuokra-asunnoissa, kesät vietettiin sukulaisten ja tuttavien luona maaseudulla ja saaristossa. Sävellystyö ja opettaminen vuorottelivat. Nämä avioiltoon alkuvuosina syntivät kuudesta tyttärestä Eva, Ruth, Kirsti ja Katarina. Vanhempien suureksi suruksi Kirsti kuoli lavantautiin 1900.

Vuonna 1904 perheen kodiksi valmistui Tuusulanjärven läheisyyteen Ainola, jossa syntivät Margareta ja Heidi. Ainola tuli olemaan pariskunnan koti yli puoli vuosisataa, ja ensimmäiset kaksoi vuosikymmentä uudessa kodissa olivat tuotteliasta aikaa. Myös kansainvälinen yleisö oli vuosisadan vaihteesta lähtien voинut tutustua Sibeliukseen säveltäjänä ja kapellimestarina, ja seuraavana vuosina hän teki lukuisia konsertimatkoja Keski-Eurooppaan ja pohjoismaihin, viisi matkaa Isoon-Britanniaan 1905–1921 ja matkan Yhdysvaltoihin 1914. Viimeinen ulkomainen esiintyminen oli Kööpenhaminassa 1926, ja myös viimeiset suurimuotoiset teokset valmistiivat 1920-luvun puoliväliä. Säveltäjä jatkoi vielä vuosikausia työtä kahdeksannen sinfonian parissa, muttei milloinkaan julkaisut sitä. Kansallissäveltäjän aseman saavuttanut Jean Sibelius kuoli 91-vuotiaana Ainolassa syyskuun 20. päivänä 1957. Aino Sibelius kuoli 97-vuotiaana kesäkuussa 1969.

Tänä päivänä tunnetaan pitkälti yli 500 Jean Sibeliuksen sävellystä, jotka ovat pääosin syntyneet 1880-luvun alun ja 1920-luvun lopun välisenä aikana. Opusluettelo sisältää 117 numeroa, joista moniin säveltäjä on koonnut useita teoksiaan. Tuotannon rungon muodostavat orkesteriteokset, joista keskeisinä voidaan mainita seitsemän sinfoniaa, sinfoniset runoelmat sekä viulukonsertto. Myös vokaali- ja näytämö-musiikin sekä pianolle, viululle ja sellolle sävellettyjen teosten määrä on huomattava.

SENARE SKEDEN

Strax efter att han flyttat, antog Janne artistnamnet Jean, som redan hans farbror, sjökapten Johan Sibelius, som avled år 1864, hade använt på sina resor. De juridiska studierna på universitetet snade snabbt ut, men musikstudierna vid Helsingin musiikkiopisto (nuvarande Sibelius-Akademin), som hade påbörjats samtidigt, gick utmärkt. Tonsättningsstudierna fortsatte i Berlin och Wien under åren 1889–91.

Jean gifte sig år 1892 med Aino Järnefelt, dottern till en berömd kulturfamilj. Det unga paret bodde de följande åren huvudsakligen i Helsingfors i olika hyresbostäder. Somrarna tillbringade de hos släktingar och bekanta på landsbygden och i skärgården. Tonsättningsarbetet och undervisningsarbetet alternerade. Under de första åren av äktenskapet föddes fyra av de sex döttrarna, Eva, Ruth, Kirsti och Katarina. Till föräldrarnas stora sorg avled Kirsti år 1900 i tyfus.

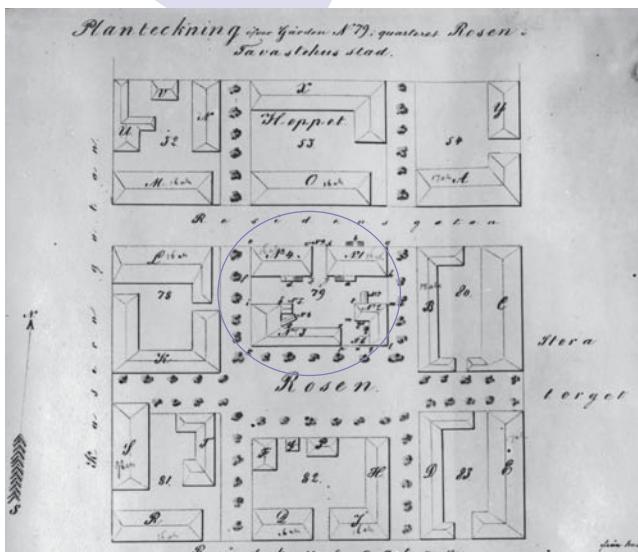
År 1904 blev familjens nya hem, Ainola, i närheten av Tusbysjön, färdigt. I Ainola föddes Margareta och Heidi. Ainola kom att bli parets hem i mer än ett halvt sekel och de första två decennierna i det nya hemmet var mycket produktiva. Även den internationella publiken hade kunnat bekanta sig med Sibelius som tonsättare och kapellmästare ända sedan sekelskiftet. Under de följande åren gjorde han flera konsertresor till Central-Europa och de nordiska länderna. Han gjorde också fem resor till Storbritannien 1905–1921 samt en resa till Förenta Staterna år 1914. Hans sista utländska uppträdande var i Köpenhamn år 1926, och även hans sista betydande verk blev färdiga i mitten av 1920-talet. Kompositören fortsatte ännu i flera år arbetet med den åtonde symfonin, men han publicerade den aldrig. Nationalkompositören Jean Sibelius dog vid 91-års ålder i Ainola den 20. september 1957. Aino Sibelius dog i 97-års ålder i juni 1969.

Idag känner man till långt över 500 verk av Jean Sibelius. Största delen av dessa har kommit till mellan början av 1880-talet och slutet av 1920-talet. Opusförteckningen innehåller 117 verk. Kompositören har, i många av dessa, samlat flera av sina kompositioner. Grunden i hans produktion utgörs av orkesterverken. De viktigaste av dessa är de sju symfonierna, de symfoniska dikterna samt violinkonserterna. Han komponerade även en ansenlig mängd vokal- och scenmusik, samt musikstycken för piano, violin och cello.

SIBELIUksen SYNTYMÄKODIN RAKENNUS

Sibeliuksen syntymäkodin rakennus on rakennettu vuonna 1834. Se oli alun perin tontin asuinrakennuksista nuorempi ja pienempi. Sibeliusten aikaan talossa oli kaksinkertainen lautakatto ja se oli öljymaalattu kellertäväksi. Vuonna 2000 palautettiin ulkoseiniin alkuperäisen kaltainen väritys. Huonejako vastasi 1860-luvulla nykyistä museon näyttelytilaa: sali, neljä kamaria, keittiö, eteinen ja ulkorappu kuisteineen. Sisällä katot olivat valkeaksi maalatut ja paremmissa huoneissa oli painetut tapetit, yhdessä huoneessa oli sapluunamaalaus ja eteisessä ja keittiössä liimavärimaalaus. Huoneissa oli kaakeliuunit. Sibeliusten aikainen uunityyppi on nähtävissä eteisessä, kahdessa ensimmäisessä huoneessa ja makuuhuoneessa, muitten huoneitten valkoiset kaakeliuunit edustavat 1870-luvun uusgotiikkaa.

Rakennuksen Sibeliuksen aikaista empireasua ei yksityiskohdiltaan tarkkaan tiedetä, koska se muutettiin 1870-luvulla uusrenessanssityyliseksi ja mm. sisäkattoihin tehtiin tuolloin kattomaalaukset. Nykyinen empireasu on 1960-luvulla koottu osin rakennuksesta pihan puolelta saatujen tietojen, osin lähirakennusten empireosien perusteella.

Hämeenlinna vuonna 1891, näkymä kirkontornista länteen.
Tavastehus år 1891, vy från kyrktornet västerut.

Sibeliusten aikaisesta sisustuksesta on vain konkursiasiakirjojen ja niihin kuuluvien kaupunginlääkäri Christian Sibeliuksen perunkirjoituksen ja Maria Sibeliuksen erillisen ilmoituksen tiedot. Piano oli ollut vuokrattu, huonekalut joko asunnon vuokraajan tai sukulaisten; sohva ja kuusi tuolia mainitaan. Irtaimessa omaisuudessa kiinnittävät huomiota runsaat hukanekasvit ja peräti viisi lintuhäkkiä, joskaan kanarialinnut eivät ole jäneet muistelmatietoihin.

Syntymäkodin rakennuksen oli rakennuttanut junkkari Henrik Hernstedt, sittemmin se oli ensin kolmen apteekkarin omistuksessa ja sen jälkeen kauppiaiden. Kauppias Harald Grön lahjoitti talon kaupungille vuonna 1961 ja museoksi rakennus korjattiin vuonna 1965.

Sibeliuksen syntymäkodin korttelin piirros palovakuutusasiakirjasta vuodelta 1861. Vuoden 1831 asemakaavassa kaikille kaupungin kortteleille annettiin nimet, ja tämä kortteli sai nimen Rosen eli Ruusu. Lehtipuita istutettiin tonttien väliin ja kujille estämään tulipalojen leviämistä. Talo, jossa Sibelius syntyi, on numero 4. Tontin toinen asuinrakennus on numero 1, kun taas numerossa 3 on ulkorakennuksia, mm. puuvaja ja kellarit.

Ritning av kvarteret i vilket Sibelius födelsehem ingick. Ritningen är från brandförsäkringsbrevet från år 1861. I stadsplanen från år 1831 gavs namn åt alla kvarter i staden. Detta kvarter fick namnet Rosen. Man planterade lövträd mellan tomerna och på gränderna för att förhindra spridning av eventuella eldsvådor. Huset i vilket Sibelius föddes, bär numret 4. Den andra bostadsbyggnaden på tomten är nummer 1 och nummer 3 är uthus, bl.a. vedliden och källare.

Hallituskatu

*Lapsia torinkulmalla
1890-luvun alkupuolella.*

*Barn vid torget i början
av 1890-talet.*

SIBELIUS FÖDELSEHEM – BYGGNADENS HISTORIA

Byggnaden där Sibelius föddes är byggd år 1834. Huset var ursprungligen det yngre och mindre av bostadsbyggnaderna på tomten. På den tiden då familjen Sibelius bodde där, hade huset ett dubbelt brädtak och byggnaden var målad med en gulaktig oljefärg. År 2000 restaurerades ytterväggarnas färg till den ursprungliga. Rumsfördelningen på 1860-talet motsvarade det nuvarande museets utställningsutrymmen: en sal, fyra kammare, kök, tambur och yttertrappan med farstukvist. Innertaken var vitmålade och de bättre rummen hade tryckta tapeter. Ett rum hade en schablonmålning, tamburen och köket hade limfärgsmålning. Alla rummen hade kakelugnar. I tamburen och de två första utställningsrummen kan man fortfarande se hurdana kakelugnarna var på Sibelius tid. De vita kakelugnarna i de två sista rummen är i nygotisk stil från 1870-talet.

Man känner inte exakt till hur detaljerna på huset i empirstil såg ut under Sibelius tid. På 1870-talet ändrades byggnaden till nyrenässansstil och bl.a. innertaken försågs med målningar. På 1960-talet kunde man sätta ihop den nuvarande empirestilen på huset med hjälp av uppgifter samlade från gårdsidan av byggnaden och delvis med empiredelar från andra byggnader i näheten.

Av inredningen på familjen Sibelius tid finns kvar endast uppgifterna från konkursboets dokument samt tillhörande bouppteckning efter stadsläkaren Christian Sibelius och uppgifterna som givits separat av Maria Sibelius. Pianot var hyrt, möblerna tillhörde antingen hyresvärdens eller släktningar; en soffa och sex stolar finns omnämnda. I lössöret kan de flertalet grönväxterna noteras och hela fem fågelburar, fastän det inte finns några uppgifter om kanariefåglarna.

Själva byggnaden uppfördes av junkern Henrik Hernstedt. Sedermera ägdes huset först av tre apotekare och därefter av köpmän. Köpmannen Harald Grön donerade huset till staden år 1961 och byggnaden restaurerades till museum år 1965. Restaureringen planerades av arkitekten Olavi Sahlberg.

En teckning av Janne som barn där han reser i en varmluftsballong medan familjen förundras.

*Jannen lapsuuden
aikainen piirros,
jossa hän matkustaa
kuumailmapallolla
perheen ihmetellessä.*

SIBELIUKSEN SYNTYMÄKODIN NÄYTTEILLEPANO

HUONE 1

Perimätiedon mukaan pihanpuoleinen kamari oli Jean Sibeliuksen isän Christian Gustaf Sibeliuksen vastaanottohuone. Ovessa olevan lasiruudun läpi katsottiin, oliko eteisessä odottajia. Varmutta asiasta ei ole. Yleensä lääkärit käivät asiakkaiden luona heidän kotonaan. Vuoden 1861 palovakuutusasiakirjan mukaan kyseessä on isännänhuone, kuten myös seuraava huone.

Nyt huoneessa olevista huonekaluista Sibeliuksen suvulta on peräisin biedermeiertyylinen lipasto ja seinällä oleva kello. Seinällä on Christian Sibeliuksen lääketieteellisessä tiedekunnassa suorittaman loppututkinnon todistus.

Esillä on jäljennöksiä Sibeliuksen perhettä koskevista asia-kirjoista: Maria Sibeliuksen konkurssianomus, anomus saada käyttövaatteet konkurssipesästä, Christian Sibeliuksen perunkirja ja pormestarin antama konkurssiasian käsittelyilmoitus. Esillä myös jäljennöksiä Jean Sibeliuksen kirjeistä.

VITRIINEISSÄ 1–2 näytteillä on Jean Sibeliuksen isän työhön liittyvä esineistö, äidin käyntikortti sekä Jean Sibeliuksen lapsuuteen liittyvä esineistö.

VITRIINEISSÄ 3–4 on Sibeliusten pienesineitä ja tekstiilejä 1860–1880-luvulta, mm. Maria Sibeliuksen kapioihin kuulunut tyynyliina vuodelta 1862.

Seinällä on Sibeliusten lastenhuoneen tauluja. Lahjotuskirjan mukaan taulut ovat olleet "Jean Sibeliukselle hyvin muistorikkaat". Taulut on kehystetty myöhemmin uudelleen.

Seinällä on sen Normaalilyseon luokan luokkakuvia, jossa Jean Sibelius päätti koulunsa. Kuva vastaa ylioppilaskuvaa. Vielä vuonna 1885 ylioppilastutkinto suoritettiin yliopistossa ja ylioppilaslakki kuului ylioppilaan virkapukuun. Päättäjäskuvat koottiin visiittikorttikuvista. Jean Sibelius on toisessa rivissä kolmas vasemmalta.

UTSTÄLLNINGEN I SIBELIUS FÖDELSEHEM

RUM 1

Enligt sägen var kammaren mot gården faderns, Christian Gustaf Sibelius, mottagningsrum. Genom glasrutan i dörren kunde man se om patienter väntade i tamburen. Ingen visshet om saken finns, vanligtvis besökte läkarna patienterna hemma hos dem. Enligt brandförsäkringsbrevet från 1861 var det här husbondens rum, liksom också det följande rummet.

Av möblerna som nu finns i rummet kommer sekretären i biedermeierstil, den lilla biedermeiersoffan och vägguret från släkten Sibelius. På väggen finns Christian Sibelius avgångsbetyg från medicinska fakulteten.

Framme finns också avskrifter av dokument som rör familjen Sibelius: Maria Sibelius konkursansökan, hennes anhållan om att få brukskläderna från konkursboet, bouppteckningen efter Christian Sibelius samt en av borgmästaren utfärdad anmälan om behandlingen av konkursärendet. Också kopior på Sibelius brev finns utställda.

I VITRIN 1–2 finns föremål som har att göra med Sibelius fars arbete, moderns visitkort samt föremål som har att göra med Jean Sibelius barndom.

I VITRIN 3–4 finns små föremål och textiler från 1860–1880-talet som tillhörde familjen Sibelius, bl.a. ett örngott från år 1862 som ingick i Maria Sibelius brudutstyrsel.

På väggen finns tavlor från familjen Sibelius barnkamare. Enligt donationsbrevet har tavlorna varit "väldigt minnesrika för Jean Sibelius". Tavlorna har senare ramats in på nytt.

På väggen finns klassfotografier från den klassen i normallyceet där Jean Sibelius avslutade sin skolgång. Bilden motsvarar ett studentfotografi. Ännu år 1865 avlades studentexamen på universitetet och studentmössan var en del av studentens tjänsteuniform. Dimissionsbilderna samlades från visitkortsbilder. Jean Sibelius finns på andra raden uppifrån, tredje från vänster.

HUONE 2

Kadunpuoleista itäistä kamaria on kutsuttu vierashuoneeksi. Huoneen seinistä löytyi vuoden 2007 restauroinnissa fragmentteja sapluunamaalausksesta, joka mainitaan vuoden 1861 palovakuutusasiakirjassa. Sapluunamaalaus on nyt palautettu huoneen seinille.

Isoäiti Katarina Borgin taloudessa asuessaan Janne aloitti soittoharrastuksen käyttäen perheen taffelipianoa, ja opettajana toimi samassa kodissa asunut täti Julia Borg. Sibelius on kertonut isoäidin sittemmin myyneen soittimen ja hankkineen tilalle pystypianon. Alkuperäisen taffelin myöhempia vaiheita ei tunneta, mutta tässä huoneessa on soitintyyppin edustajana helsinkiläisen E. G. Granholmin valmistama taffeli vuodelta 1866. Taffelin päällä oleva sello kertoo pikkuveli Christianin musiikkiharrastuksesta.

Pystypiano on 1870-luvun puolivälistä, valmistaja Ed. Westermayer Berliinissä. Soitin kuului myöhemmin Jean Sibeliukselle, jonka oman kertomuksen mukaan piano oli ollut jo isoäidin kodissa Hämeenlinnassa. Varhainen nuottijulkaisu vuodelta 1892 sisältää seitsemän laulua Runebergin teksteihin. Pystypianon vieressä seinällä on kitara, joka on ollut Jean Sibeliuksen isän ja kuulunut myöhemmin hänen itseleen. Saliin vievän oven oikealla puolella on säveltäjän kirje Hämeenlinnan Kaupunginorkesterille.

Ikkunoiden välissä olevan pastellityön tekijä on Sigurd Wettenhovi-Aspa (1870–1946). Pronssisen rintakuvan tekijä on Kain Tapper (1930–2004). Kuva on vuodelta 1964, jolloin paljastettiin myös Tapperin suunnittelema patsas läheisessä Sibeliuksenpuistossa (ent. Tähtipuisto), jonka laidassa Jean Sibelius viimeiset nuoruusvuotensa Hämeenlinnassa asui.

RUM 2

Den östra kammaren med fönster mot gatan har kallats för gästrummet. I samband med restaureringen år 2007 hittades det i rummets väggar fragment från en schablonmålning som nämns i brandförsäkringsbrevet från år 1861. Schablonmålningen har nu återställts på rummets väggar.

Då Janne bodde tillsammans med mormodern Katarina Borg, inledde han sin musikaliska karriär med att spela på familjens taffelpiano. Hans moster Julia Borg, som bodde i samma hushåll, var hans lärare på den tiden. Sibelius har berättat, att mormodern sedermera sålde instrumentet och köpte ett vanligt piano i stället. Man känner inte till det ursprungliga taffelpianots öden, men i detta rum representeras instrumentet av ett taffelpiano från år 1866, tillverkat i Helsingfors av E.G. Granholm. Cellon, som finns på taffelpianot, talar om den yngre brodern Christians musikintresse.

Pianot är från mitten av 1870-talet, tillverkat av Ed. Westermayer i Berlin. Instrumentet tillhörde senare Jean Sibelius, och enligt egen utsaga hade pianot redan funnits i mormoderns hem i Tavas-tehus. Den tidiga notpublikationen från år 1892, innehåller sju sånger till texter av Runeberg. På väggen bredvid pianot finns en gitarr som har tillhört Sibelius far och senare Jean Sibelius själv. På höger sida av dörren till salen finns kompositörens brev till Tavastehus Stadsorkester.

Pastellarbetet mellan fönstren är av Sigurd Wettenhovi-Aspa (1870–1946). Bysten i brons har gjorts av Kain Tapper (1930–2004). Bilden är från år 1964 då också statyn som planerats av Tapper avtäcktes i den närliggande parken Sibeliusparken (f. Tähtipuisto). Jean Sibelius bodde vid parken under sina sista barndomsår i Tavastehus.

HUONE 3

Talon sali on nykyisin konserttilana. Restauroinnin yhteydessä se tapetoitiin 1860-luvun tapetin kopiolla samoin kuin huoneet 1, 4 ja 5. Alkuperäisiä tapetteja löytyi rakennusinventoinnissa 1964.

Uunin vieressä on Ali (oik. Alarik) Munsterhjelmin (1873–1944) 1920-luvun öljymaalaus, joka esittää Linnankatua. Tai-delimografiat on tehty Sibeliuksen alkuperäiskäsikirjoituksia käyttäen. Valokuvat Jean Sibeliuksesta on ottanut kanadalainen Yousuf Karsh (1908–2002) vuonna 1949, jolloin säveltäjä oli 83-vuotias.

HUONE 4

Niin kutsuttu förmaaki oli talon paras huone. Siellä esillä ovat Sibeliuksille kuuluneet uusrokokoottyylinen kalusto, uunivarjostin ja ompelupöytä. Pöydällä olevat kupit, kynttilänjalat sekä erät koriste-esineet ovat Sibelius-suvulta Loviisasta ja

sohvatynny Maria Sibeliuksen vanhemmilta. Sohvan takana seinällä on suurikokoinen Victor Westerholmin (1860–1919) lyijykynäpiirros Jean Sibeliuksen hämeenlinnalaisesta isoäidistä, ruustinna Katarina Juliana Borgista, o.s. Haartman. Pieni urkuharmoni on peräisin Jean Sibeliuksen isoäidin kodista ja kuulunut säveltäjän tädille Julia Borgille. Soitin otettiin kesällä mukaan maaseudulle lähдettäässä.

Ikkunoiden välissä on turkulaisen Karl Wahlströmin 1800-luvun loppupuolen öljymaalaus, joka esittää von Konow -suvun omistaman Lahisten kartanon maisemia Sääksmäellä. Walter von Konow oli Jean Sibeliuksen läheinen koulutoveri, ja Sibelius sai myöhemmin taulun muistona Lahisista. Eero Nelimarkan akvarelli vuodelta 1928 on hämeenlinnalaisintyisen runoilijan ja Sibeliuksen yhteistyökumppanin Larinkyöstin (oik. Kyösti Larsson) lahjoitus.

RUM 3

Nuförtiden är salen ett konsertutrymme. I samband med restaureringen har rummet tapetserats med en kopia av tapeten från 1860-talet, så även rum 1,4 och 5. Den ursprungliga tapeten hittades vid byggnadsinventeringen år 1964.

Bredvid ugnen finns en målning i olja från 1920-talet av Ali (Alarik) Munsterhjelm (1873–1944), som föreställer Linnankatu. Konstlitografierna har man gjort efter Sibelius ursprungliga manuskript. Fotografierna av Jean Sibelius har tagits av den kanadensiska fotografen Yousuf Karsh (1908–2002) år 1949 då kompositören var 83 år gammal.

RUM 4

Det s.k. förmaket var det bästa rummet i huset. Där finns nu utställt möblemanget med ett sybord och en kakelungsskärm i nyrokokostil. Kopparna på bordet, ljsusstakarna och några av prydnadsföremålen är från släkten Sibelius i Lovisa.

Soffkudden kommer från Maria Sibelius föräldrar. Bakom soffan hänger en stor blyertsteckning porträtterande Jean Sibelius mormor, prostinnan Katarina Juliana Borg, f. Haartman. Teckningen är gjord av Victor Westerholm (1860–1919). Den lilla kammarorgeln kommer från Jean Sibelius mormors hem och den har tillhört hans moster, pianoläraren Julia Borg. Instrumentet togs med om somrarna då familjen åkte till landsbygden.

Mellan fönstren finns en oljemålning gjord av Karl Wahlström från slutet av 1800-talet som föreställer landskapen med Lahis gård i Sääksmäki, som ägs av von Konow-släkten. Walter von Konow var Jean Sibelius nära skolkamrat och Sibelius fick sedermera tavlan som ett minne från Lahinen. Akvarellen av Eero Nelimarkka från 1928 är en donation till Sibelius av poeten och partnern Larin-Kyösti (Kyösti Larsson).

HUONE 5

Kamari on perimätiedon mukaan ollut Sibeliusten makuu-huone, jossa Jean Sibelius syntyi. Huone on kalustettu ai-kakauden huonekaluilla. Pukeutumispöytä, lampunalusliina, sängyn koristetyyny ja kehystetty hiilipiirros 1800-luvun alkupuolelta ovat lahjoituksia Sibelius-suvulta. Kynttilänjalka on perimätiedon mukaan Jean Sibeliuksen isoäidin sulhaselleen tekemä häälahja vuodelta 1838.

RUM 5

Kammaren har enligt sägen varit familjen Sibelius sovrum, där Jean Sibelius föddes. Rummet har möblerats med tidens möbler. Toalettbordet, prydnadskudden på sängen och den inramade kolteckningen från början av 1800-talet är donationer från släkten Sibelius. Ljusstaken är en bröllopsgåva som Jean Sibelius mormor har gjort åt sin fästman år 1838.

*Kiitämme vierailusta,
tervetuloa uudelleen!*

*Tack för besöket,
välkommen igen!*

Janne

LÄHTEET

HÄMEENLINNAN MAAKUNTA-ARKISTO

Hämeenlinnan kirkonarkisto, rippikirjat 1858–1891.

Hämeenlinnan raastuvanoikeuden arkisto, Sibeliusten konkursiasiakirjat ja perunkirjoitus 1868, Katarina Juliana Borgin perunkirjoitus 1893.

KANSALLISARKISTO

Kaupunkien yleisen palovakuutusyhtiön arkisto, Sibeliuksen syntymäkodin palovakuutusasiakirjat 1840–1881, valokuvakokoelmat.

HÄMEENLINNAN KAUPUNGINARKISTO

Sibeliuksen nuoruusajan kirjeet (Sibeliuksen syntymäkodin arkisto).

Sibeliuksen syntymäkodin tonttikirja. Kaupunginarkkitehti Olavi Sahlbergin selvitys Sibeliuksen syntymäkodin korjaustyöstä 1965.

HÄMEENLINNAN KAUPUNGIN HISTORIALLINEN MUSEO,

SIBELIUksen SYNTYMÄKOTI

Esine- ja kuvakokoelmat.

Sibeliuksen syntymäkodin talossa v. 1964 tehty rakennusinvestointi.

Ernesti Suolahden muistelmakäsikirjoituksia ja sanomalehti Hämäläisestä kokoamia tietoja, 1930-luku.

KIRJALLISUUS

Colliander O. I., Suomen kirkon paimenmuistio II. Helsinki 1918.

Goss, Glenda Dawn, The Hämeenlinna Letters. Porvoo 1997.

Levas, Santeri, Nuori Sibelius. Porvoo 1957.

Lindeqvist K. O., Hämeenlinnan kaupungin historia III.

Hämeenlinna 1930.

Salmenhaara Erkki, Jean Sibelius. Helsinki 1984.

Sibelius-seura, Sibeliuksen Hämeenlinna. Hämeenlinna 1990.

Sibelius-verkkosivusto www.sibelius.fi, päätoimittaja Vesa Sirén.

Helsingin suomalainen klubi.

Sirén Vesa, Aina poltti sikaria. Keuruu 2000.

Suomen kuvataiteilijat. Porvoo 1962.

Tawaststjerna Erik, Jean Sibelius 1–5. Helsinki 1965–1988.

Uusi sukukirja II. Helsinki 1951.

KÄLLOR

TAVASTEHUS LANDSKAPSARKIV

Tavastehus kyrkoarkiv, skriftskolböckerna 1858–1891.

Tavastehus rådhusrätts arkiv, familjen Sibelius konkursdokument och bouppeteckning 1868, bouppeteckningen efter Katarina Juliana Borg 1893.

RIKSARKIVET

Städernas allmänna brandförsäkringsbolags arkiv, brandförsäkrings-dokumenten för Sibelius födelsehem 1840–1881, bildarkivet.

TAVASTEHUS STADSARKIV

Sibelius brev från ungdomstiden. (Arkivet för Sibelius födelsehem) Tomtbrevet för Sibelius födelsehem.

Stadsarkitekt Olavi Sahlbergs utredning om renoveringsarbetet år 1965 i Sibelius födelsehem.

TAVASTEHUS STADS HISTORISKA MUSEUM,

SIBELIUS FÖDELSEHEM

Föremåls- och bildsamlingarna.

Byggnadsinvesteringen gjord år 1964 i Sibelius födelsehem.

Memoarzmanuskripten och uppgifter från tidningen Hämäläinen, skrivna och samlade av Ernesti Suolahti, 1930-talet.

LITTERATUR

Colliander O.I., Suomen kirkon paimenmuistio II. Helsingfors 1918.

Goss, Glenda Dawn, The Hämeenlinna Letters. Borgå 1997.

Levas, Santeri, Nuori Sibelius. Porvoo 1957.

Lindeqvist K.O., Hämeenlinnan kaupungin historia III.

Tavastehus 1930.

Salmenhaara Erkki, Jean Sibelius. Helsingfors 1984.

Sibelius-sällskapet, Sibeliuksen Hämeenlinna. Tavastehus 1990.

Sibelius-sajten www.sibelius.fi, chefredaktör Vesa Sirén.

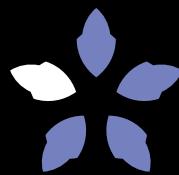
Helsingin suomalainen klubi.

Sirén Vesa, Aina poltti sikaria. Keuruu 2000.

Suomen kuvataiteilijat. Borgå 1962.

Tawaststjerna Erik, Jean Sibelius 1–5, Helsingfors 1965–1988.

Uusi sukukirja II. Helsingfors 1951.

SIBELIUksen SYNTYMÄKOTI SIBELIUS FÖDELSEHEM

Hämeenlinnan kaupungin historiallinen museo
Tavastehus stads historiska museum

Hallituskatu 11
FIN-13100 Hämeenlinna, FINLAND
Tel: +358 3 621 2755
sibeliuksensyntymakoti@hameenlinna.fi
www.hameenlinna.fi/historiallinenmuseo